

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

KNO-4101-08-07/2011
P/11/070

Warszawa, dnia 25 kwietnia 2012 r.

Pan
Prof. dr hab. Jacek Kuźnicki
Dyrektor
Międzynarodowego Instytutu Biologii
Molekularnej i Komórkowej w Warszawie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2012 r., poz. 82, ze zm.), zwanej dalej ustawą o NIK, Najwyższa Izba Kontroli, Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego skontrolował Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie (MIBMiK, Instytut) w zakresie wykorzystania środków publicznych na naukę w latach 2009-2011.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 4 kwietnia 2012 r., stosownie do treści art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuję Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia skontrolowaną działalność, mimo stwierdzonych nieprawidłowości.

Formułując ocenę pozytywną NIK uwzględniła w szczególności: prowadzoną przez Instytut efektywną działalność naukową, osiąganie założonych celów badawczych w ramach skontrolowanych projektów badawczych, aktywną współpracę z krajowymi i zagranicznymi jednostkami naukowymi, zapewnienie właściwego wyposażenia w aparaturę naukowo-badawczą, popularyzację osiągnięć naukowych Instytutu poprzez wsparcie działań BioCentrum Edukacji Naukowej, zrealizowanie wniosków pokontrolnych sformułowanych po kontroli NIK przeprowadzonej w 2004 r. w zakresie realizacji finansowania projektów badawczych wykonanych w ramach 5 i 6 Programu Ramowego UE, a także działania polegające na skutecznym pozyskiwaniu środków pozabudżetowych.

Do podstawowych zadań statutowych Instytutu należy prowadzenie badań naukowych, prac badawczo-rozwojowych w zakresie biologii molekularnej i komórkowej, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień biomedycznych i biotechnologicznych. W latach 2009-2011 MIBMiK otrzymał z budżetu państwa środki finansowe na naukę w kwocie odpowiednio: 15.443,5 tys. zł, 10.780,4 tys. zł i 14.231,9 tys. zł. Dotacja na

działalność statutową stanowiła odpowiednio 50,0%, 64,1% i 27,4% ogółu środków przekazanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego i obejmowała środki na podstawową działalność statutową (odpowiednio: 7.723,3 tys. zł, 6.905,8 tys. zł i 3.905,7 tys. zł) oraz środki na utrzymanie specjalnego urządzenia badawczego (odpowiednio: 2.408,3 tys. zł, 2.169,8 tys. zł i 0,0 tys. zł). W 2011 r. w porównaniu do 2009 r. w kwocie środków przeznaczonych na naukę, które otrzymał Instytut, znaczący wzrost dotyczył środków na realizację projektów badawczych i rozwojowych (z 7.196,9 tys. zł do 9.271,2 tys. zł).

Koszty realizacji 13 projektów objętych szczegółową kontrolą (spośród 75 ogółem realizowanych w latach 2009-2011) były poprawnie kwalifikowane i ewidencjonowane, a dane na temat ich wysokości zawarte w ewidencji finansowo-księgowej były zgodne z informacjami zamieszczonymi w raportach rocznych i końcowych. Cele wskazane we wnioskach na realizację projektów zostały osiągnięte.

W latach 2009-2010 przychody MIBMiK wyniosły odpowiednio: 17.617,1 tys. zł i 30.639,0 tys. zł. Ich wysokość w 2011 r. została zaplanowana na poziomie 34.109,3 tys. zł. W 2010 r. udział środków finansowych na naukę w ogólnej kwocie przychodów Instytutu obniżył się w porównaniu do 2009 r. z 87,7% do 35,2%, co było spowodowane zwiększeniem wysokości środków pozyskanych z budżetu Unii Europejskiej (z 6.817,6 tys. zł w 2009 r. do 16.880,0 tys. zł w 2010 r.). W latach 2009 i 2011 Instytut uzyskał dodatni wynik finansowy (zysk netto odpowiednio: 49,2 tys. zł i 289,2 tys. zł). Natomiast w 2010 r. – w związku z różnicami kursowymi powstałymi w trakcie realizacji projektów finansowanych z budżetu Unii Europejskiej – wynik ten był ujemny i wyniósł 31,8 tys. zł.

Instytut podejmował skuteczne działania zmierzające do pozyskania środków pozabudżetowych na badania naukowe. W latach objętych kontrolą MIBMiK pozyskał powyższe środki w łącznej kwocie 5.907,0 tys. zł, z tego w 2009 r. – 2.084,6 tys. zł, w 2010 r. 1.726,9 tys. zł i w 2011 r. – 2.095,5 tys. zł.

W badanym okresie działalność statutowa Instytutu obejmowała realizację średnio dziewięciu zadań badawczych rocznie, a liczba realizowanych projektów badawczych (w tym również badawczych zamawianych) i rozwojowych wynosiła odpowiednio: 39 w 2009 r., 36 w 2010 r. i 38 w 2011 r. W ramach współpracy naukowej z zagranicą MIBMiK prowadził badania naukowe w ramach 13 projektów w 2009 r., 12 – w 2010 r. oraz sześciu w 2011 r. Ponadto, w badanym okresie odnotowano znaczący wzrost liczby pracowników Instytutu występujących do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego i Narodowego Centrum Nauki z wnioskami o przyznanie środków finansowych na realizację projektów badawczych (z siedmiu w 2009 r. do 17 w 2011 r.). Spośród 46 wniosków złożonych w latach 2009-2011 32 (69,5%) zostały pozytywnie rozpatrzone. Liczba pracowników naukowych Instytutu kształtowała się na poziomie 40 w 2009 r., 41 w 2010 r. oraz 41 w 2011 r.

Działalność naukowa Instytutu cechowała się relatywnie wysoką efektywnością naukową. Wskaźnik liczby publikacji w czasopiśmie wyróżnionych przez *Journal Citation Reports* o obliczonym współczynniku wpływu w danej dziedzinie nauki przypadających na jednego pracownika naukowego był stabilny i wynosił: 1,2 w 2007 r., 1,35 w 2008 r., 1,1 w 2009 i w 2010 r. oraz 1,0 w 2011 r. Znacząco i sukcesywnie wzrastała liczba cytowań

publikacji pracowników Instytutu (według danych *Science Citation Index*) z 883 w 2007 r. do 1.384 w 2011 r. W latach 2007-2011 jeden pracownik naukowy Instytutu był cytowany średnio 29 razy. Wyraźnie wzrosła również liczba sieci naukowych, w których MIBMiK uczestniczył (z dziewięciu w 2007 r. do 12 w 2011 r.). We wskazanym okresie pracownicy MIBMiK uzyskali łącznie 31 nagród za działalność naukową (w tym jedną międzynarodową) oraz jedno wyróżnienie za praktyczne zastosowanie B+R. Wyniki prac badawczo-rozwojowych Instytutu były prezentowane podczas zorganizowanych przez MIBMiK 22 międzynarodowych konferencji naukowych. W badanym okresie Instytut zgłosił pięć wynalazków w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej oraz trzy wynalazki za granicą. W 2011 r. Instytut uzyskał jeden patent.

W latach objętych kontrolą posiadana przez MIBMiK aparatura naukowo-badawcza zapewniała możliwość prowadzenia zaawansowanych badań biochemicznych, biologicznych i fizykochemicznych makromolekuł.

Na pozytywną ocenę zasługują również działania Instytutu polegające na popularyzacji osiągnięć z zakresu biologii molekularnej i biotechnologii poprzez BioCentrum Edukacji Naukowej, które powstało z inicjatywy MIBMiK oraz Instytutu Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN i Instytutu Biochemii i Biofizyki PAN. W ramach działalności BioCentrum organizowane są warsztaty laboratoryjne dla uczniów oraz szkolenia i konferencje dla nauczycieli. W 2011 r. BioCentrum Edukacji Naukowej rozpoczęło cykl warsztatów rodzinnych skierowanych do dzieci i ich opiekunów.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na: niedotrzymaniu terminów przekazania do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW) raportu rocznego i końcowego z realizacji projektów badawczych, nieterminowym zakończeniu realizacji inwestycji budowlanej, przekroczeniu wysokości wydatków określonej w umowie o wykonanie projektu badawczego, nieskutecznej realizacji zadań w zakresie stymulowania wdrażania rezultatów badań do zastosowań praktycznych, nieprzestrzeganiu ustawy o języku polskim w działalności Międzynarodowego Komitetu Doradczego Instytutu

1. Stwierdzono przypadki niedotrzymywania określonych w przepisach prawa terminów przedkładania do MNiSW raportów rocznych i końcowych z realizacji projektów badawczych i inwestycji służących potrzebom badań naukowych. Powyższa sytuacja dotyczyła dwóch spośród 13 badanych projektów (15,3%), tj.:

- 1) projektu badawczego specjalnego pn. *Rola kurczliwości korteksu komórkowego w kształtowaniu i umiejscowieniu bruzdy podziałowej* realizowanego przez Instytut w latach 2006-2009. Raport roczny z wykonania ww. projektu w 2006 r. został przekazany do MNiSW w dniu 25 kwietnia 2007 r. z 24-dniowym opóźnieniem, co było niezgodne z postanowieniami umowy o dofinansowanie projektu zawartej w dniu 5 maja 2006 r. z ministrem właściwym do spraw nauki oraz z terminem określonym w § 50 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Informatyzacji z dnia 4 sierpnia 2005 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych na naukę (Dz. U. Nr 161, poz. 1359). W świetle postanowień umowy oraz powyższych przepisów raport roczny należy złożyć do dnia 31 marca

następnego roku, nie wcześniej jednak niż po upływie sześciu miesięcy od dnia rozpoczęcia realizacji projektu badawczego określonego w umowie;

- 2) inwestycji służącej potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych pn. *Rozbudowa i modernizacja sali seminaryjnej* realizowanej przez Instytut w latach 2009-2010.

Raport końcowy z realizacji powyższej inwestycji został przekazany do MNiSW 173 dni po terminie zakończenia realizacji projektu określonym we wniosku o przyznanie dotacji. Opóźnienie wyniosło 113 dni w stosunku do postanowień § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 16 października 2007 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na inwestycje służące potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych (Dz. U. Nr 201, poz. 1453, ze zm.). W myśl powołanego przepisu jednostka naukowa w terminie 60 dni od dnia zakończenia inwestycji dokonuje rozliczenia przyznanej dotacji, w formie raportu końcowego.

Ponadto, MIBMiK nie dotrzymał terminu zakończenia ww. inwestycji określonego we wniosku o przyznanie dotacji na inwestycję budowlaną. Oddanie inwestycji do użytkowania przewidziane było na 31 grudnia 2009 r., natomiast ostateczne jej zakończenie nastąpiło w dniu 28 stycznia 2010 r. Powodem przekroczenia powyższego terminu było wykonanie dodatkowych prac polegających na modernizacji oświetlenia oraz wymiany kanałów wentylacyjnych. Najwyższa Izba Kontroli zwraca również uwagę, iż raporty roczne i końcowe z realizacji pięciu badanych projektów (38,4%) nie zawierały daty ich sporządzenia lub zawierały błędne daty.

2. W trakcie realizacji specjalnego programu badawczego pn. *Od oddziaływań międzykomórkowych do tworzenia się pamięci. Nowe strategie leczenia zaburzeń plastyczności, uczenia się i pamięci* Instytut przekroczył wysokość wydatków przewidzianą w § 15 ust. 3 umowy o wykonanie ww. projektu z dnia 20 lutego 2006 r. powyżej 15% dopuszczalnych zmian w poszczególnych pozycjach kosztorysu.

Skutkowało to koniecznością zwrotu do MNiSW części dofinansowania w wysokości 7.267,05 zł. Kwota ta została zwrócona na rachunek MNiSW w dniu 29 grudnia 2010 r.

3. Instytut podejmował nieskuteczne działania w zakresie stymulowania wdrażania rezultatów prowadzonych badań naukowych do zastosowań praktycznych. Pomimo uzyskania jednego patentu krajowego, zgłoszenia pięciu wynalazków w Urzędzie Patentowym RP oraz trzech zgłoszeń międzynarodowych, w Instytucie nie powstały wyniki badań przystosowane do komercjalizacji i nie osiągnięto przychodów z tytułu ich sprzedaży.

Instytut nie realizował w pełni zadania, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 3 i ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 26 czerwca 1997 r. o Międzynarodowym Instytucie Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie (Dz. U. Nr 106, poz. 674) polegającego na stymulowaniu wdrażania rezultatów badań naukowych do zastosowań praktycznych poprzez współpracę z instytucjami medycznymi i przemysłowymi w celu wykorzystania w praktyce wyników badań naukowych.

Należy jednak zaznaczyć, że w 2010 r. Instytut powołał Ośrodek Transferu Technologii *BioTech – IP*, którego celem jest ułatwienie komercjalizacji wyników badań oraz nawiązanie współpracy z innymi jednostkami naukowymi.

4. Działalność Międzynarodowego Komitetu Doradczego (MKD), będącego organem Instytutu, prowadzona była z naruszeniem art. 4 pkt 5 w związku z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 224, ze zm.).

Regulamin działania MKD oraz protokoły z jego posiedzeń były sporządzane wyłącznie w angielskiej wersji językowej. Zgodnie z art. 4 pkt 5 powołanej ustawy, język polski jest językiem urzędowym organów, instytucji i urzędów podległych organom wymienionym w pkt 1 i 3 ustawy. Natomiast art. 5 ust. 1 ww. ustawy nakłada na podmioty wykonujące zadania publiczne na terytorium RP obowiązek dokonywania wszelkich czynności urzędowych oraz składania oświadczeń woli języku polskim.

Ponadto Najwyższa Izba kontrola zwraca uwagę, iż zarówno *Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Organizacją Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury w sprawie utworzenia i funkcjonowania Międzynarodowego Instytutu Biologii Molekularnej i Komórkowej* z 26 maja 1995 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 109, poz. 521), jak również ustawa z dnia 26 czerwca 1997 r. o Międzynarodowym Instytucie Biologii Molekularnej i Komórkowej (Dz. U. Nr 106, poz. 674) zobowiązują Instytut do działania na podstawie prawa polskiego.

* * *

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) podjęcie działań mających na celu zapewnienie prawidłowego sporządzania i terminowego przedkładania Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz agencjom wykonawczym finansującym badania naukowe raportów rocznych i końcowych z realizacji projektów badawczych,
- 2) podjęcie działań w celu zapewnienia terminowego zakończenia realizacji projektów badawczych,
- 3) zapewnienie wydatkowania środków finansowych przekazywanych na realizację projektów badawczych w sposób zgodny z postanowieniami zawieranych umów,
- 4) podjęcie działań mających na celu skuteczne stymulowanie wdrażania rezultatów prowadzonych badań do zastosowań praktycznych,
- 5) przestrzeganie zapisów ustawy o języku polskim w działalności Międzynarodowego Komitetu Doradczego MIBMiK.

Na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, proszę Pana Dyrektora o przesłanie, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie siedmiu dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego Panu Dyrektorowi przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji Najwyższej Izby Kontroli.